

γιακμάς ό, Θράκ. (Σηλυβρ. Τσακίλ.) Στερελλ. (Εύρυ-
ταν.)

Έκ τοῦ τουρκ. *y a k m a* = φλεγμονή, ἔγκυμα.

Φλεγμονή, απόστημα τοῦ στόματος ἐνθ' ἄν.: "Εκαμε
γιακμά τὸ δόδι μ' καὶ τὸ 'καφα μετὸ μέλ' Θράκ. (Τσακίλ.)

γιακούτι τό, Θράκ. Κωνπλ. — Λεξ. Περίδ. Βυζ.
Μπριγκ. Βλαστ. 483 **γιακούτιν** Λυκ. (Λιβύσσ.) **γιακούπι**
Κωνπλ.

Έκ τοῦ τουρκ. *y a k u t* = ὁ πολύτιμος λίθος ρουμπίνι.

1) Ὁ πολύτιμος λίθος *ρ ο υ μ π ί ν ι*, τὸ ὅπ. βλ., Θράκ.
Κωνπλ. Λυκ. (Λιβύσσ.): "Ηγλεπες ἄλλου τὰ φλωριά, ἄλλου
τὰ μαλάματα, εἰς ἄλλου τὰ διαμαντικά, εἰς ἄλλου τὰ
μαργαριτάρια, εἰς ἄλλου τὰ γιακούτια Θράκ. 2) Ὁ ἡμι-
πολύτιμος λίθος ὑάκινθος Λεξ. Περίδ. Βυζ. Μπριγκ. Βλαστ.
483. Πβ. *ζ α φ ε ί ρ ι*.

Ἡ λ. καὶ ὡς ἐπών. ὑπὸ τὸν τύπ. *Γιακούτης* Ἀθῆν
Ἡπ. (Μαζαρακ.) Σαμοθρ. καὶ ὡς τοπων. ὑπὸ τοὺς τύπ.
Γιακούπι Πελοπν. (Καμίν.) *Γιακούπια* Πελοπν. (Γαργαλ.)

γιαάλα ἡ, (I) Σύμ. — Λεξ. Βλαστ. 313

Έκ τοῦ οὗς. *γ ι α λ ὅ ς*, ὑποχωρητ.

1) *Γ ι α λ ὅ ς*, τὸ ὅπ. βλ., Λεξ. Βλαστ., 313. β) Λιμὴν,
τοῦ ὁποῦ ἡ παραλία εἶναι ἀμμόδης καὶ ἐκτεταμένη Σύμ.

γιαάλα ἐπιφών. (II) Ἀστυπ. Κύπρ. Λέσβ. Μακεδ. (Θεσ-
σαλον. κ.ά.) Πελοπν. (Βερεστ. Δίβρ.) Σάμ. Σύμ. Χίος
(Βροντ. κ.ά.) Φολέγ. — Λεξ. Δημητρ. *γιαάλα* Νάξ. (Ἀπύ-
ρανθ.) ἱάλα Μακεδ. (Βλάστ.)

Τὸ τουρκ. ἐπιφών. *y a l l a h* = ἐμπρός, λοιπόν, ἔλα.

1) Ἐπὶ ἀνθρώπων καὶ ζώων ὡς παρακείμεσμα νὰ ἐκτελέ-
σουν κάτι, ἐμπρός, ἀμέσως, ἔλα, πήγαινε, φύγε ἐνθ' ἄν.:
Γιάλα-γιαάλα! (παρότρυνσις τοῦ ἀρκοτρόφου εἰς τὴν ἄρκτον
νὰ χορεύσῃ) Νάξ. (Ἀπύρανθ.) *Γιάλα πιδιά!* Σάμ. *Πᾶρι ὅ,τ'*
βουρέσ' κι γιαάλα αὐτόθ. *Πκιάσ'* τὰ ρούχα σου τζαὶ γιαάλα!
(μάζεψε τὰ ρούχα σου καὶ φύγε!) Κύπρ. *Τοὶ γιαάλα ἀπέτσει*
τὰ ἴσα 'ς τοῦ Τζισμέ (καὶ ἀμέσως ἀπεκεῖ ἐκίνησαν γιὰ τὸν
Τσεσμέ) Λέσβ. *Ἰάλα μέσ' 'ς τὴ φυλακὴ* (καὶ ἀμέσως τὸν
ἔρριψαν εἰς τὴν φυλακὴν) Μακεδ. (Βλάστ.) || Φρ. *Κάνω*
γιαάλα = κάμνω ἔφοδον, ὁρμῶ, φεύγω ταχέως ἐνιαχ. *Κάνανι*
γιαάλα τὰ γιδερικά καὶ δὲν ἀφήκανε πέτρα σ' ἄλλη πέτρα
(γιδερικά = κοπάδι αἰγῶν) Πελοπν. (Δίβρ.) *Ἄν κάμουνε*
γιαάλα σιαπάνου 'φτοῦνοι, δὲ θ' ἀφήκουνε οὔτε κουνούπι
ζωντανό Πελοπν. (Βερεστ.) *Ἐκαμε γιαάλα ἀπάνου της νὰ*
τῆς πάρῃ τὸ πονκάμισό της, ἀλλὰ ποῦ νὰ σταθῇ 'κείνη ποῦ
πῆρε τὰ ὄρη (= ἔφυγε ταχέως) αὐτόθ. Συνών. φρ. *Ἐκ α-*
ν ε β ο ὕ ρ ! || Ἄσμ.

Γιάλα ναν-νί, γιαάλα ναν-νί, | νὰ μοῦ τὸ βλέπουν οὔλτ' οἱ
ἀγιοὶ
(ἐκ βαρυκαλ.) Ἀστυπ. 2) Ἐπιρρηματ., Μόλις, περίπου
κατὰ διπλὴν ἐκφορὰν ἐνιαχ.: *Γιάλα γιαάλα* τοῦ θυμοῦμαι
Χίος — Λεξ. Δημητρ. *Γιάλα γιαάλα περπατῶ* (μόλις καὶ μετὰ
βίαις, μετὰ πολὺν κόπον) Χίος (Βροντ.) *Γιάλα γιαάλα νὰ πιάσῃ*
δὺὸ χιλιάδες Σύμ. Συνών. φρ. *Μ ε τ ὸ ζ ὅ ρ ι*. Συνών.
β ί α ΒΙ.

γιαλάγκαθο τό, ἐνιαχ. *γιαλάγαθου* Τῆν. (Ἰστέρν.
Σμαρδάκ.) *γιαλαγάθ'* Τῆν. (Ἰστέρν.)

Έκ τῶν οὗς. *γ ι α λ ὅ ς* καὶ *ἀ γ κ ᾶ θ ι*.

Τὸ φυτὸν Ὀνόπορδον τὸ ἰλλυρικόν (*Onopordum illiri-*

cum), τῆς οἰκογεν. τῶν Συνθέτων (*Compositae*). Συνών.
ἀ γ κ ᾶ β α ν ο ς, *ἀ κ ᾶ ν ο ς*, *ἀ ν ᾶ λ α τ ο ς*, *γ α ἰ δ ο υ -*
ρ ᾶ γ κ α θ ο, *γ ο μ α ρ ᾶ γ κ α θ ο*, *κ α ρ ᾶ γ κ α θ ο ς*,
κ ο υ κ ο υ τ σ ᾶ γ κ α θ ο, *μ α γ κ λ ι ὅ β α*.

γιαλαζᾶς ό, ἀμάρτ. *γιαλαζᾶς* Μακεδ. (Βέρ.)

Έκ τοῦ Τουρκ. *y a l a z a* = φλόγα, λάμψις, τόπος φω-
τεινός.

Λάμψις, φλόγα: *Καπνὸς δὲ φάν'κιν, ἀμὰ ἕνας γιαλαζᾶς*
(ἀμὰ = παρὰ).

γιαλάκα ἡ, Θεσσ. (Δομοκ. Καρδίτσ.) Κρήτ. Μακεδ.
(Φιλ.) Πόντ.

Έκ τοῦ οὗς. *γ ι α λ ᾶ κ ι* 2, κατὰ τύπ. μεγεθ.

1) Κοίλωμα παραθαλάσσιον βράχου πλήρες θαλασσίου
ὕδατος Πόντ.: *Εὐκαίρωσεν γιαλάκα* (εὐκαίρωσεν = ἄδειασε)
ἐπὶ ἀνθρώπων οἱ ὅποιοι, λόγῳ σκότους ἢ μέθης, ἔπεσαν εἰς
τὸ κοίλωμα καὶ ἐβράχθησαν. 2) Κοίλωμα ἐδάφους Θεσσ. (Δο-
μοκ. Καρδίτσ.) Κρήτ. Μακεδ. (Φιλ.) 3) Παιδιά κατὰ τὴν
ὁποίαν οἱ παίζοντες διαιροῦνται εἰς δύο ομάδας καὶ ἀγωνί-
ζονται ἐναλλάξ νὰ πατήσουν ἐντὸς μεγάλης ὀπῆς, τῆς για-
λάκας, ἡ ὁποία ἡνοίχθη ἐντὸς τοῦ ἐδάφους διὰ τὸν σκοπὸν
αὐτόν. Ἐὰν οἱ φυλάσσοντες τὴν ὀπῆν, ὁπαδοὶ τῆς μιᾶς ομά-
δος, κατορθώσουν νὰ θέσουν ἐκτὸς μάχης τοὺς ἐπιτιθεμένους
ἐγγίζοντες αὐτοὺς μετὸ χερί πρὶν προφθάσουν νὰ πατήσουν
ἐντὸς τῆς ὀπῆς, θεωροῦνται νικηταί. Ἀλλως θεωροῦνται
ἡττημένοι καὶ ἡ παιδιὰ ἐπαναλαμβάνεται μετ' ἀνάλογον
ρόλον, μέχρις ὅτου νικηθῶν οἱ ἀντίπαλοι καὶ ἀναλάβουν τὴν
φύλαξιν τῆς ὀπῆς Θεσσ. (Δομοκ. Καρδίτσ.) Κρήτ. Μακεδ.
(Φιλ.)

γιαλάκι τό, (I) Σύμ. *γιαλάτσι* Κάμπ. Κάσ.

Ἵποκορ. τοῦ οὗς. *γ ι α λ ὅ ς*.

Μικρὸς αἰγιαλὸς ἐνθ' ἄν.: Ἄσμ.

Παερμιωτάκι Συμακό, πού 'σαι μέσ' 'ς τὸ γιαλάκι,
βλέπε μου τὸ πουλλάκιμ μου, γιατί' εἶναιμ-μικρακάκι

(*Παερμιωτάκι* = ὑποκορ. τοῦ Ταξιάρχου Μιχαήλ τοῦ
Πανορμίτου, πολιούχου τῆς Σύμης) Σύμ.

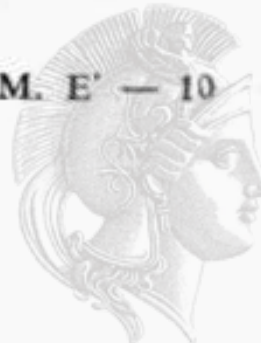
Κάτω 'ς τὸ γιαλάκι, | τὸ περιγιαλάκι
ἐφύτρεψα κουνκάκι
αὐτόθ.

Γκρί, γκρί, κορακάτσι, | νὰ φωμί τσαὶ νὰ τυράτσι
τσαὶ κατέα 'ς τὸ γιαλάτσι | νὰ 'αφτίσωμε παιάτσι
Κάμπ.

γιαλάκι τό, (II) ἐνιαχ. *γιαλάκιν* Πόντ. (Κερασ. Οἶν.
κ.ά.) *γιαλάκι* Α. Ρουμελ. (Σιναπλ.) Ἡπ. (Χουλιαρ.) Θράκ.
(Ἀμόρ. Δαδ. Ἑλληνοχώρ. Μάδυτ. Σουφλ.) *γιαλάκ'* Πόντ.
(Κρώμν. Τραπ. Χαλδ.) Τσακων. (Χαβουτσ.) *γιαλάχ'* Πόντ.
(Σάντ. Χαλδ.) *'αλάχ'* Α. Ρουμελ. (Σιναπλ.)

Έκ τοῦ τουρκ. *y a l a k* = γούρνα.

1) Εὐλινον ἢ λίθινον δοχεῖον χρησιμοποιοῦμενον ὡς φάτνη
τῶν ζώων Πόντ. (Κρώμν. Σάντ. Τραπ Χαλδ.): Παροιμ. *Ὀλ'*
οἱ σκύλλ' 'ς ἕναν γιαλάχ' τρώγ'νε (ἐπὶ ὁμοιότητος τῶν ἐλατ-
τωμάτων τῶν ὁμοστέχων) Σαντ. Χαλδ. Συνών *κ α σ σ ὅ -*
ν ι 2, *κ ο ρ ῖ τ ο ς*, *π α χ ν ῖ*, *π λ ο κ ὅ ς*. β) Εὐλιν ἢ λίθος
μετὰ λαξευμένην εἰς τὸ μέσον στρογγυλὴν κοιλότητα, τοποθετού-

μενα κάτω από τὰ βρύσεις διὰ τὰ δέχονται τὸ ὕδωρ. Θράκ. (Δαδ. Ἑλληνοχώρ.) Πόντ. (Κερασ. Τραπ. κ.ά.) γ) Κτιστὴ δεξαμενὴ πρὸς ἀποθήκευσιν ὕδατος Α. Ρουμελ. (Συναπλ.) Θράκ. (Ἀμόρ. Σουφλ.): Πέτα του μέσ' 'ς τοῦ γιαλάζ'! Συναπλ. Συνών. γούρνα, στέρνα. 2) Κοίλωμα βράχου παρὰ τὴν θάλασσαν, περιέχον θαλάσσιον ὕδωρ Πόντ. (Κερασ. Τραπ. Χαλδ. κ.ά.) Συνών. ἀλατόγούρνα, ἀλατόλουμπα, ἀλατότοπος 2, ἀλυκή, ἀλατῶνα, ἀρὸς 1, γιαλάκα, λούμπα 2 β. β) Αὐλάκι, ρεῖθρον, πᾶσα κοιλότης πλησίον ἢ ἐντὸς αὐλῆς οἰκίας μετὰ ἢ ἄνευ ὕδατος Πόντ. (Οἶν. κ.ά.): Τὰ παπία τσαλαβουτοῦνε 'ς σὸ γιαλάκιν. Τὸ μωρόν ἐπαίζεινε 'ς σὸ γιαλάκιν κ' ἐμουντζουρῶθε (= ἐρρυπάνθη, ἐλερώθη κ.ε). 3) Πρασινὰ κήπου Πόντ. Τσακων. (Χαβουτσ.) 4) Ἀγροτικαὶ ἐγκαταστάσεις εὐρισκόμεναι εἰς χαράδραν Πόντ.: 'Α ὀργώνουμε τὰ γιαλάκᾱ. 5) Ἡ παιδιὰ γιαλάκα 2, τὸ ὅπ. βλ., Θράκ. (Μαδυτ.) 6) Συνθηματ. εἰς τὴν γλῶσσαν τῶν κασιτερωτῶν, τὸ μέρος ὅπου καθαρίζουν τὰ χαλκώματα Ἡπ. (Χουλιαρ.) 7) Πληθ. μεταφ., λακκίσκοι σχηματιζόμενοι εἰς τὰς παρειὰς μειδιῶντος προσώπου Πόντ. (Κερασ. κ.ά.) Συνών. λακκάκι, λακκουδάκι.

γιαλακοζούμι τό, Ἡπ. (Θεσπρωτ. Κωστάν.) γιαλακοζούμ' Ἡπ. (Χουλιαρ.) γιαλακοζούμα ἢ, Ἡπ. (Τσαμαντ.) Ἐκ τῶν λ. γιαλάκι (II) καὶ ζουμί.

Συνθηματ. λ. εἰς τὴν γλῶσσαν τῶν κασιτερωτῶν, τὸ ἀφέψημα τοῦ καφέ, ὁ καφὲς ἔνθ' ἄν.: Νὰ λάβουμε 'ς τὸ κουφαλιάρικο νὰ σιορέφουμε γιαλακοζούμα (νὰ πᾶμε στὸ καφενεῖο νὰ πιοῦμε καφέ) Τσαμαντ. Συνών. μαυροζούμι.

γιαλάκριν τό, Πόντ. (Κερασ.) γιαλάκρ' Πόντ. (Χαλδ.) Ἐκ τῶν οὐσ. γιαλὸς καὶ ἄκριν < ἄκρα. Παραλία, ἀκρογιαλιά ἔνθ' ἄν.

γιαλάκωμα τό, ἀμάρτ. γιαλάκωμαν Πόντ. Ἐκ τοῦ ρ. γιαλακῶνω. Τὸ κοίλωμα, τὸ βαθούλωμα τῶν ματιῶν.

γιαλακῶνω Πόντ. (Κερασ. κ.ά.) Ἐκ τοῦ οὐσ. γιαλάκι (II).

Κοιταίνομαι: Φρ. Ἐγιαλάκωσαν τ' ὀμμάτᾱ τ' (ἐκ νόσου ἢ λοχνότητος, ἐβαθούλωσαν τὰ μάτια του) Κερασ. Τὰ μάγ'λα μ' ἐγιαλάκωσαν (ἀδυνατίσας) αὐτόθ.

γιαλαμαδιάρης ἐπίθ. ἐνιχ. γιαλαμαδιάρ'ς Ἰμβρ. Ἐκ τοῦ οὐσ. γιαλαμαῖς καὶ τῆς παραγ. καταλ. -ιάρης, ἀπὸ τοῦ θέμ. τοῦ πληθ. γιαλαμαῖδες.

Ὁ πάσχων ἐκ τῆς νόσου γιαλαμαῖς 1, τὸ ὅπ. βλ. Συνών. γιαλαμαῖς 2.

γιαλαμαῖς ὁ, Θράκ. (Ἀδριανούπ. Αἶν. Ἀμόρ. Ἐπιβάτ. Μάδυτ. Μαῖστρ. Σαρεκκλ. Τσακίλ κ.ά.) Ἰμβρ. Ἰων. (Βουρλ. Σμύρν.) Κυδων. Κῶς (Καρδάμ. κ.ά.) Λέσβ. (Πολιχνῖτ. κ.ά.) Λήμν. Μακεδ. (Δαμασκ. κ.ά.) Σάμ. Σῦρ. Τένεδ. Χίος γιαλαμαῖς Πελοπν. (Ἀχαῖα).

Ἐκ τοῦ Τουρκ. *yalam* = λειχήν. Ὁ τύπ. γιαλαμαῖς πιθαν. κατὰ παρετυμ. πρὸς τὸ γελοῖος.

Α) Κυριολ. 1) Ἐπὶ ἀνθρώπων, ἀσθένεια τῶν χειλέων τοῦ στόματος συνισταμένη εἰς λύσιν τῆς συνοχῆς τοῦ δέρματος, προκαλουμένη δὲ ἐξ ὑπερβολικοῦ καύσωνος καὶ δίψης. Ἡ ἀσθένεια αὕτη προσβάλλει κυρίως τοὺς ἐργαζομένους εἰς τὸ ὑπαιθρον γεωργούς, ποιμένας, βουκόλους ἔνθ' ἄν.: Ἐβγαλα γιαλαμαῖς τ' ἀχείλ' Θράκ. Πῆγε 'ς τὰ βόδια κι ἄν'ξε πάλε ὁ γιαλαμαῖς τ' Τσακίλ. Μὴν πααίν-νης μαζ-ζίν τον, γιατί 'ὰ σοῦ κολ-λήση τὸ γ-γιαλαμαῖν Καρδάμ. || Φρ. Βγάζω γιαλαμαῖ (=φλυαρῶ) Σῦρ. Σώπα πιά, κ' ἔβγαλες γιαλαμαῖ! αὐτόθ. Ἀμ' τοῦ πέ πέ, ἔβγαλι γιαλαμαῖ (ἀμ' = ἀπό· ἀπὸ τὸ εἰπέ... τὴν μεγάλην φλυαρίαν...) Κυδων. || Ἄσμ.

Τ' ἀχείλι σ' τοῦ σκιζᾶτον, | πῶχ' τοῦ γιαλαμαῖ Αἶν. β) Εἶδος ἐκζέματος τὸ ὁποῖον παρουσιάζεται εἰς τὰ χεῖλη τῶν ζώων Λέσβ. (Πολιχνῖτ.) Συνών. μαγιασιλί. γ) Κιτρίνη μεμβράνη ἐκατέρωθεν τῆς βάσεως τοῦ ράμφους νεοσσῶν πτηνῶν Θράκ. (Τσακίλ.): Τὰ δὰ κάμ'ς, βρε τ' ἄωρι μ', αὐτὰ τ' ἀσπροῖτάκια μὲ τὸ γιαλαμαῖ; (τί θὰ τὰ κάμης... τὰ σπουργιτάκια...;) 2) Ὁ πάσχων ἐκ τῆς νόσου ταύτης Θράκ. (Αἶν. Ἐπιβάτ. Μάδυτ. Σαρεκκλ. Τσακίλ.) Ἰων. (Σμύρν.) Λέσβ. Λήμν.

Β) Μεταφ. 1) Ὁ φύλαρος Λέσβ. 2) Ὁ ἀσκῶν ἀγροτικὸν ἢ ποιμενικὸν ἐπάγγελμα, ἄξεστος, ἀγροῖκος, ἀκάθαρτος, ὡς προσβαλλόμενος συνήθως ὑπὸ τῆς νόσου ταύτης Θράκ. (Αἶν. Ἀμόρ. Ἐπιβάτ. Μάδυτ. Σαρεκκλ. Τσακίλ.) Ἰων. (Βουρλ. Σμύρν.) Λήμν. Πελοπν. (Ἀχαῖα): Αἶδε, βρε γιαλαμαῖ! Σαρεκκλ. Εἶσαι ἕνας γιαλαμαῖς Βουρλ. Τί κάνεις ἔτσι, ρε γιαλαμαῖ; Πελοπν. (Ἀχαῖα) Γκρεμίσου ἀποδῶ μπροστά μου, γιαλαμαῖ! αὐτόθ. Φρ. Ἡμέρα τῶν γιαλαμάδων = ἡ ἑορτὴ τοῦ Ἀγίου Δημητρίου (ἐπειδὴ κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην λήγει ἡ ἐτησίᾳ σύμβασις τῶν μισθωτῶν βουκόλων, ποιμένων, γεωργῶν, οὗτοι δὲ ἐπωφελοῦνται τῆς εὐκαιρίας νὰ ἐορτάσουν προκειμένου ἀπὸ τῆς ἐπομένης νὰ δεσμευθοῦν διὰ νέας συμβάσεως ἐργασίας) Θράκ. (Μάδυτ.) β) Εἰδικῶς, ὁ κάτοικος τοῦ χωρίου Πλάγια τῆς Θράκης ὑπὸ τῶν περιοίκων εἰρωνικῶς ὀνομαζόμενος Θράκ. (Τσακίλ.) Εἶπανε κ' οἱ γιαλαμαῖδες νὰ βγάν'νε ἕναν αἰ-Θόδωρο, ἀμὰ δὲ δὸ καταφέρανε.

Ἡ λ. καὶ ὡς ἐπών. Ἀθῆν. Βιθυν. (Κουβούκλ.) Μακεδ. (Θεσσαλον.) Πελοπν. (Λάμπ. Πάτρ.) καὶ ὡς παρωνύμ. Κύθηρ. Σάμ.

γιαλαμοχείλης ἐπίθ. ἐνιχ. γιαλαμαχείλ'ς Ἰμβρ.

Ἐκ τῶν οὐσ. γιαλαμαῖς καὶ χείλη, παρὰ τὸ ὅπ. καὶ τύπ. ἀχείλι.

Ὁ πάσχων ἐκ τῆς νόσου γιαλαμαῖ, διὰ τὸ ὅπ. βλ. γιαλαμαῖς Α2.

γιαλαμπένιος ἐπίθ. Σκῦρ.

Ἐκ τοῦ οὐσ. γιαλαμπί.

Ἐπὶ ἐνδυμάτων, ὁ κατεσκευασμένος ἐξ ὑφάσματος γιαλαμπί, τὸ ὅπ. βλ.: Ἄσμ.

Οἷλα τὰ φάδια ξένα 'ναι, τὰ στ'μόνια ἔναι δικὰ σου τσ' ὁ γιαλαμπένιος μεντενὲς ἔναι τῆς πεθερᾶς σου. (μεντενὲς = εἶδος κοντοῦ ἐπενδύτου). Συνών. γιαλαμπι 2β.

γιαλάμπι τό, Ἀνδρ. γιαλαβι Σκῦρ.

Ἐκ τοῦ Τουρκ. *yala* b i καὶ τοῦτο ἐκ τοῦ ρ. *yala* b i m a k = ἀπαστράπτω.

